

Chronicon

GENERALIA

Norbertus

151. — Over het ontstaan en de groei van de premonstratenzers. *Vita Norberti B*, vertaald en van aantekeningen voorzien door W.M. GRAUWEN, (*Bibliotheca Analectorum Praemonstratensium*, dl. XVIII), Averbode, 1990, 212 p., 1 afb. (H.J.).

152. — Eén van de belangrijke bronnen over Norbert blijft Herman van Doornik. In 1971 had Gerlinde Niemeyer in een grondige studie de stelling verdedigd dat Herman van Doornik en Herman van Laon dezelfde persoon waren, zie G. NIEMEYER, *Die «Miracula S. Mariae Laudunensis» des Abtes Hermann von Tournai. Verfassung und Entstehungszeit*, in *Deutsches Archiv*, 1971, XXVII, blz. 135-174. Doch J. PYCKE, art. *Hériman ... de Tournai*, in *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, fasc. 137, Paris, 1990, kol. 1453-1458, acht dit nu onvoldoende bewezen en zal in het genoemde verzamelwerk ook een artikel over Herman van Laon publiceren. Voorlopig wordt de stelling van G. Niemeyer nog niet weerlegd, maar er wordt verwezen naar een oplossing van het probleem door de nieuwe uitgave van het *Liber de miraculis*, die wordt voorbereid, en naar het onderzoek van de teksten met behulp van de informatica (kol. 1454). (W.M.G.)

153. — D'HAENENS, art. *Hériman*, dans *Nouvelle Biographie Nationale*, t. I, Bruxelles, 1988, p. 163-171.

J. PYCKE, art. *Herman de Laon*, dans *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. XXIV, col. 15-17. (H.J.)

154. — Van de vulgariserende schets van A.W. VAN DEN HURK, *Norbert van Gennep en zijn Orde*, Averbode 1984, verscheen in 1987 de Engelse vertaling *Norbert of Gennep and his Order*, uitgegeven door de St. Norbert's Priory, Kommetjie, South-Africa. Vanuit deze Engelse vertaling vervaardigde Carmen Guzmán de Torres te Peru in Lima in 1991 de Spaanse vertaling *Norberto de Gennep y su Orden*. De norbertijnen van Peru zorgden voor de uitgave. (A.v.d.H.)

Ordo Canonorum Regularium S. Augustini

155. — Ulrich NERSINGER, *Catalogus omnium causarum beatificationis et canonizationis Ordinis Canonorum Regularium Sancti Augustini*, Klosterneuburg, 1990, IX-48 p. (H.J.)

PARTICULARIA

Amiens, Saint-Jean

156. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 196, s.l., [25 déc. 1160 - 24 déc.] 1161: Philippe et Elisabeth, comte et comtesse d'Amiens, confirment la donation de diverses possessions, faite à l'abbaye Saint-Jean d'Amiens. Ils se chargent de l'avouerie de ces possessions et ils promettent de les défendre. En outre, ils chargent la commune d'Amiens de la défense des intérêts de l'abbaye. (Jacques VERMEIREN, O. Praem., lic. en phil. rom., a traduit en français les régestes des chartes). (H.J.)

Antwerpen, Sint-Michiel

157. — C. VAN DE WIEL, *Archivalia over de Orde van Sint-Benedictus (1086-1801)*, in *Sacris Erudiri. Jaarboek voor Godsdienstwetenschappen*, XXX, 1987-1988, p. 435-591. Nrs. 788 en 833: Oplossing van een geschil tussen de Sint-Michielsabdij te Antwerpen en priores Marguerite Pipenpoy II van Groot-Bijgaarden, m.b.t. de personaten van Beerse en Vosselaar, 1426 (niet vermeld in IDEM, *Praemonstratensia in het aartsbisschoppelijk archief te Mechelen (12de eeuw - 1898)*, in *Anal. Praem.*, LX, 1984, p. 185-233). (H.J.)

158. — L.C. VAN DYCK, art. *Hertoghe, Polycarpe [Corneille] De, prémontré, écrivain (1591-1668)*, dans *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. XXIV, col. 222-223.

Averbode

159. — *Het Oude Land van Loon*, XLIV, 1989, brengt een volledig *Lommelnummer*. In de bijdragen van Bruno INDEKEU, *Aspecten van het middeleeuwse Lommel (tot 1648)*, p. 75-137, Victor MENNEN, *Ontginings- en nederzettingsgeschiedenis*, p. 139-208 en Roger KNAEPEN, *De strijd om het bestaan: het economisch verleden van Lommel*, p. 209-398, vinden we een bespreking van het voormalige domein *Grote en Kleine Hoeve* van de abdij van Averbode, gelegen in het gehucht Einde (p. 76-78, 89, 92, 96, 98, 108-109, 120, 142-154, 213-216). (H.J.)

160. — *Balenaren-Geestelijken*, Balen, 1989, 619 p. Omstreeks 1268 bekwam de abdij van Averbode het patronaatsrecht te Balen. De aanwezige geestelijke bleef er nog tot 1286 (p. 3). Onder de in de loop der eeuwen uit de gemeente Balen afkomstige geestelijken, vonden we heel wat norbertijnen terug, nl. Sigerius (†1230), abt van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen (p. 1-2), 29 kanunniken van Averbode (15de-19de e.), evenals twee novicen die er slechts korte tijd verbleven (p. 61 en 70-72), Stephanus Guens (†1618) van Berne (p. 31-32), Jozef Willekens (1826-1908) van Grimbergen, later supprior en abt van

Mondaye (p. 207-212, portret), zuster Beatrix Andriessen (†1699) van Besloten Hof te Herentals (p. 426), twee kanunniken van Park (18de-19de e.), waaronder Guilielmus van Gennep (1760-1836), proost in Sint-Catharinadal te Oosterhout (p. 175-184, portret), drie kanunniken van Postel (17de-19de e.) en twaalf van Tongerlo (16de-20ste e.), waaronder Laurentius Vos (1614-1668), proost van Besloten Hof te Herentals (p. 81-83, portret). (H.J.)

161. — *Roepingen Groot-Herk*, Herk-de-Stad, s.d., 144 p. Dit boek bevat veertien norbertijnen van Averbode, alle afkomstig uit de wijken Donk en Centrum (p. 64-65). De detailgegevens over hen werden overgenomen uit *Necrologium Monasterii ... in Averbode*, ed. G. SLECHTEN, in *Anal. Praem.*, LIV-LX, 1978-1984, 426 p. in afz. pag.; bovendien wordt nog vermeld cfr. Eddy Laveren (°1955) (p. 98). (H.J.)

162. — Frans DANEELS, *Brevis introductio ad declarationem Supremi Signaturae Apostolicae Tribunalis de foro plerarumque probationum*, in Klaus LÜDICKE, Heinrich MUSSINGHOF und Hugo SCHWENDENWEIN (Hrsg.), *Iustus Iudex. Festgabe für Paul Wesemann zum 75. Geburtstag von seinen Freunden und Schülern*, Essen, 1990, S. 401-417. (H.J.)

163. — In de abdij van Averbode overleed op 10 mei 1991 de Vlaamse schrijver en priester Armand Boni (°1909). Hij woonde sinds 1970 in de abdij en werd op het abdijskerkhof begraven. (H.J.)

Barlings

164. — David M. SMITH, *English episcopal acta. I. Lincoln 1067-1185*, London, 1980. Abbot David acts as a witness in nos. 77 (19.11.1160 - 27.12.1166) and 158 (1154 - 5.6.1163).

C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. No. 608 (after 9.1.1201).

D. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. Nos. 220 (24.8.1203 - 10.5.1206) and 255 (24.8.1203 - 10.5.1206). (H.J.)

Beauchief

165. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. No. 18 (21.9.1186 - 16.11.1200). (H.J.)

Beauport

166. — C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. No. 334 (28.4.1202).

David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. No. 223 (25.9.1205 - 10.5.1206). (H.J.)

België

167. — M. SABBE, M. LAMBERIGTS en F. GISTELINCK (ed.), *Bernardus en de Cisterciënzerfamilie in België 1090-1990*. K.U. Leuven, Bibliotheek van de Faculteit der Godgeleerdheid, tentoonstelling 28 oktober - 8 december 1990. (*Documenta Libraria*, dl. XI), Leuven, 1990, 614 p.

Nr. 4: BEVEREN, Rijksarchief, *Fonds Ninove, Charters De Smet*, nr. 9: Oorkonde gegeven door Bernardus van Clairvaux in de abdij van Affligem, als bezegeling van het geschil tussen de abdijen van Ninove en Dielegem omtrent bezittingen te Liedekerke-Denderleeuw, ca. 1148.

Nr. 39: DOORNIK, Bibliothèque du Grand Séminaire, ms. 3: ZACHARIAS CHRYSOPOLITANUS, *De concordia Evangelistarum*, Cambron, 12de eeuw.

Nr. 69: LEUVEN, Bibliotheek van de Faculteit der Godgeleerdheid, *Coll. Mechelen*, cod. 21. De codices 18 tot 54 uit de huidige *Collectie Mechelen* te Leuven zijn afkomstig van de voormalige augustijnepriorij van Bois-Seigneur-Isaac, thans een premonstratenzerpriorij. (H.J.)

168. — *Kroniek van de abdij van Sint-Truiden*, dl. II: 1138-1558, vertaling van de *Gesta Abbatum Trudonensium*, door E. LAVIGNE, met annotaties van W. JAPPE ALBERTS en J. JANSEN, (*Maastrandse Monografieën*, dl. XLVI), Leeuwarden, Maastricht, 1988, VI-306 p. In dit tweede deel van de kroniek worden vermeld de voormalige abt van Averbode, pastoor te Brustem (1312, p. 142), de abt van Beurepart (1346, p. 172), de abten van Floreffe Gerlandus (verhaal van een twist omtrent de tiendheffing te Eksel, ca. 1162, p. 39-41) en Gerardus (1469, p. 230 en 273), de abdij van Heylissem (1248-1272, p. 98 en 1332-1333, p. 163-164) en haar abt Siger (1469, p. 230 en 273) en de abdij van Middelburg (1353, p. 192). (H.J.)

Bellelaye

169. — Dans la revue: *Mon vieux Baume...*, n° 3, 1988, aux pp. 9-11, on trouve quelques indications de Robert GENEVOY sur le pensionnat des chanoines prémontrés de Bellelaye entre 1773 et 1778: *Deux Baumoises pensionnaires à Bellelaye (Suisse)*. (X.L.O.)

Benoîte-Vaux

170. — PANNET (Robert), BAVAUD (Georges), MARGERIE (Bertrand de), *Dictionnaire Marial*, Chambray-les-Tours, C.L.D., 1991, 187 pp., 165 FF. Nous relevons une notice sommaire sur «Benoîte-Vaux» (pp. 32-33) due à (†) Robert Pannet, dans laquelle il est fait mention des Prémontrés de l'Étanche qui administraient le sanctuaire et le pèlerinage. (B.A.)

Berne

171. — *Het abbatiaat van Koenraad van Malsen van de Abdij van Berne van 1528 tot 1549*, is een uitvoerig artikel van G.M. VAN DER VELDEN

in: *Met gansen trou*, 41 (1991), blz. 81-120. De titel luidt terecht: «Het abbatiaat van...», en niet: «De persoon van...», want naast de particuliere gegevens over deze abt betreffende familie, functies o.a. die van leenheer, infulatie en laatste levensjaren, wordt het reilen en zeilen van de abdij in deze periode beschreven tegen enige achtergrond van het politieke, kerkelijke en culturele leven. Ter sprake komen de abdijleden, het goederenbeheer, de benoemingen van officialen, proosten, pastoors e.d., alsook de relaties met andere, al dan niet norbertijner kloosters.

De gehele tekst doet merken dat het archief van dit abbatiaat, bestaande uit 35 oorkonden, uit correspondentie en goederenadministratie, grondig en volledig is benut. Een bijlage van biografische data van 36 abdijleden, de annotatie bij de tekst in 54 noten en 10 illustraties (waarbij we toch die van het huidige «Slotje» en van Koenraad's bewaarde grafzerk missen) maken het beschrijvend artikel goed leesbaar en van blijvende waarde. (H.v.B.)

172. — *Norbertijnen. Gehoorzaam saamhorig. (Religieuzen en religieuze gemeenschappen*, dl. XVIII), Aalsmeer, 1990. In dit werk wil de canonie van Berne, de enige Nederlandse abdij van norbertijnen, zichzelf voorstellen, ook d.m.v. enkele historische bijdragen. Van het boek bestaan twee versies. De eerste telt 164 p. en is gemakkelijk te herkennen door het ontbreken van de titelbladzijde. De tweede editie bevat een extra bijdrage en een aanvulling bij het colofon (p. 174). (H.J.)

173. — Het nog steeds lopende, tweemaandelijks huistijdschrift van de Abdij van Berne, eenvoudigweg «*Berne*» geheten, is door H. PEUNENBURG, archivaris van het nieuw-archief, door indices toegankelijk gemaakt vanaf het beginjaar 1948 tot en met 1990, dus over 43 jaargangen. Een index op auteursnamen met aanhaling van de titels van de meer dan 1300 artikelen en verwijzing naar jaar en bladzijde wordt gevolgd door een index op trefwoorden.

Voor degenen die het tijdschrift, rijk aan religieuze en historische onderwerpen, alsook aan abdij- en ordesnieuws, willen raadplegen is een exemplaar van deze indices op aanvraag beschikbaar. (H.v.B.)

Bonne Espérance

174. — André CULOT (†) et Pascale LAMBRECHTS, *Dix pouillés des Conciles de Châtelet et Thuin (1627-1639)*, dans *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, CLIV, 1988, pp. 63-90. L'abbaye de Bonne Espérance levait les dîmes dans la paroisse de Leugnies (comm. de Beaumont). Le religieux Jean le Paige (†1643) était le recteur de cette chapelle (en 1627 et 1630) (pp. 82-83). (H.J.)

Braine

175. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 74, s.l., s.d. [1144]: Thierry, comte de Flandre, déclare qu'il a transmis à Milon, évêque de

Thérrouanne, la donation d'une rente annuelle de cinq mille harengs, au profit de l'abbaye de Braine, par Giselbert, vicomte de Bergues.

N° 75, s.l., s.d. [1144]: Thierry, comte de Flandre, déclare qu'il a accordé à l'abbaye de Braine une rente annuelle de dix poids de fromage, prélevée sur les revenus de Bergues.

N° 252, s.l., s.d. [1164/1165]: Philippe, comte de Flandre, déclare qu'il a accordé à l'abbaye de Braine, une rente annuelle d'un mark d'argent, prélevée sur ses revenus à Furnes. Il confirme en outre la rente de dix poids de fromage à Bergues, que son père Thierry avait accordée à l'abbaye susdite. (J.V. et H.J.)

Buweklooster

176. — J.A. MOL, P.N. NOOMEN en J.H.P. VAN DER VAART, *Achtkarspelen-Zuid/Eestrum. Een historisch-geografisch onderzoek voor de landinrichting*, Ljouwert, 1990, 107 p. Het ontstaan van Buweklooster en een overzicht van het grondbezit worden gegeven p. 26-31. Ook Gerkesklooster, dat na korte tijd overging aan de cisterciënzers, wordt hier behandeld. Verder in het werk worden beide kloosters nog meermaals vermeld. (H.J.)

Croxton

177. — David M. SMITH, *English episcopal acta. I. Lincoln 1067-1185*, London, 1980. No. 105 (? 1162 - 27.12.1166).

C.R. CHENEY and Bridgett E.A. JONES, *English episcopal acta. II. Canterbury 1162-1190*, London, 1986. Act no. 173 (May 1177 - Sept. 1181) for the canons of Newstead (Aug. priory) is revoking a charter which the canons of Croxton had obtained from the bishop concerning a church «*falsa suggestione*» (p. 147).

C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. No. 607 (late 1200). (H.J.)

De Pere

178. — Michael G. CORENTHAL, ed., *The Illustrated History of Wisconsin Music, 1840 to 1990. 150 years of Melodies & Memories*, Milwaukee, 1990, 460 p. Art. Michael L. Nemmers, «*Milwaukee's Spiritual Connection*», 1855-1929, by Erwin E. Nemmers, pp. 82-83.

Nemmers was one of the few pioneers in composing, directing and publishing of Gregorian Chants in the North Central United States of America. Contributing to his stature as an outstanding publisher, were two canons of De Pere. Both had recently come from the Netherlandic abbey of Berne. The aim of Mr. Nemmers was to publish chants, hymns and religious songs of musical merit for competent and well-trained church and religious choirs. Canons Matthias J. vanden Elsen and Lambert M. Dobbelsteen of De Pere Abbey helped fulfill this need. The former died in 1957 at the age of 87. The later died in 1947, in his 69th year. An illustration of Dobbelsteen's *Mass in Honor of St.*

Ambrose, for soprano, bass, alto, tenor and organ, based upon the Gregorian Motive «*Benedicamus Domino*», is featured on p. 82.

The lives of these two scholarly canons appears in: *A Survey of the Norbertine Fathers in the United States*, third edition, vol. I, 1986, by Adrian C. TRAEGER, De Pere, U.S.A. (J.J.W.)

Dielegem

179. — Thérèse DE HEMPTINNE en Adriaan VERHULST, m.m.v. Lieve DE MEY, *De oorkonden der graven van Vlaanderen (Juli 1128 - September 1191). II. Uitgave - Band I. Regering van Diederik van de Elzas (Juli 1128 - 17 Januari 1168)*, (Koninklijke Academie van België. Koninklijke Commissie voor Geschiedenis. In -4°. *Verzameling van de akten der Belgische vorsten*, dl. VI), Brussel, 1988, XCVIII-522 p.

Nr. 258: Gent, 10 juni 1166: «*S. Hildebrandi abbatis de Geth*».

Nr. 276: s.l., [25 december 1166 - 24 december] 1167, met ingelaste oorkonde eveneens van 1167 waarin: «*S. Hildebrant abbatis de Get*». (H.J.)

180. — C. VAN DE WIEL, *Archivalia* (cfr. nr. 157). Nr. 146: Proces tussen Caimo, rentmeester van Affligem, enerzijds en de erfgenamen van Godevaert Reijnen en de kloosterlingen van Dielegem anderzijds, 1657.

Nr. 773: Smeekbede van abdis Maria-Philippina d'Ennetières de la Plaigne van Groot-Bijgaarden tot aartsbisschop Th.Ph. d'Alsace om haar bij te staan in een contractbreuk: Franciscus-Emmanuel Valvekens, abt van Dielegem, wou nl. Norbertus van Zeebroeck, door de vorige abt Henricus van Eesbeeck blijvend tot administrator van de abdij aangesteld, tot pastoor van Denderleeuw benoemen, 11 juni 1752.

Beide nrs. worden niet vermeld in IDEM, *Praemonstratensia* (cfr. nr. 157). (H.J.)

Dommartin

181. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 289, Saint-Omer, s.d. [31 mai 1166 - 17 janv. 1168]: Philippe, comte de Flandre, déclare que lui ainsi que son père protégeront désormais l'abbaye de Saint-Josse-au-Bois à Dommartin ainsi que les possessions de celle-ci entre la Canche et l'Authie. «*Testes sunt: ... Gumbertus predictae ecclesie dictus abbas; frater Petrus, frater Fulco canonici; frater Albertus, frater Gaufridus, frater Gaulo conversi*». (J.V. et H.J.)

Drongen

182. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cfr. nr. 179). Nr. 29, Brugge, [1 jan. - juli] 1136; nr. 45, Aire, [1 januari - september] 1138; nr. 52, Drongen, [in domo Ywani], [22 sept. - 24 dec.] 1139; nr. 68, *Harinis* [op het «Zand» te Brugge?], 13 april 1143; nr. 78, Gent, 14 maart 1145; nr. 156, s.l., s.d.

[dec. 1154 - 14 jan. 1157]; nr. 258, Gent, 10 juni 1166; nr. 259, Gent, 10 juni 1166; nr. 261, Gent, 12 juli 1166. (H.J.)

183. — Richard WEEMAES, *Visitatieverslagen van Karel Maes, bisschop van Gent. Diarium mei - juni 1611*, (Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, in -8°), Brussel, 1987. In de tekst wordt de visitatie vermeld van de parochies Pauluspolder (p. 114-116) en Hengstdijk (p. 116-117) (NL, prov. Zeeland, gem. Hontenisse), van beide bezat de abt van Drongen het patronaatsrecht. De parochie Verrebroek (gem. Beveren) was niet toegankelijk wegens inundatie (p. XXIX), Petegem-aan-de-Leie (gem. Deinze) werd bediend door de pastoor van Deinze (p. 3 en 9). (H.J.)

Dryburgh

184. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. No. 213A (1188): letters concerning the transitus of Adam of Dryburgh to the Witham charterhouse. (H.J.)

Dünnwald (Köln)

185. — Marion FELD, *Heilige Ranken. Spätgotische ornamentale Wand- und Gewölbemalerei in rheinischen Kirchen* (= Dissertationen zur Kunstgeschichte 30), Böhlau-Verlag Köln Wien 1989, S. 328ff und 468. (L.H.)

Durford

186. — C.R. CHENEY and Bridgett E.A. JONES, *English episcopal acta. II. Canterbury 1162-1190*, London, 1986. Nos. 129 (28.4.1174 - 26.4.1180) and 269 (Jan. 1186 - Dec. 1187).

C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. No. 452 (? late 1203 - 17.3.1204). (H.J.)

Easby

187. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. Nos. 54-55 (21.9.1186 -? early 1195) and 238 (24.8.1203 - 10.5.1206). (H.J.)

Ellen (Niederzier)

188. — Ludger HORSTKÖTTER, *Das Kloster der Prämonstratenserinnen zu Ellen 1190-1802*, hrsg. vom Festausschuß «800 Jahre Dorf und Kloster Ellen» (Gemeindeverwaltung, D-W 5162 Niederzier), Ellen 1990, 128 Seiten, 23 Abbildungen. Für einen breiten Leserkreis wird das Leben in einem Frauenkloster vorgestellt. (L.H.)

Etival

189. — Dans le *Bulletin de la Société philomatique vosgienne*, 1988, année 114, vol. 91, René GEORGE écrit un long article, pp. 177-210: *Le*

livre des quatre confréries d'Etival, un document sur l'histoire des confréries de dévotion. (X.L.O.)

Europa Orientalis

190. — VAN DE VEN, Marcel, «La Chiesa, gli istituti religiosi e l'evangelizzazione in Europa Orientale», *Vita Consacrata*, t. 27 (1991), n° 6-7, 561-568.

Communication donnée à Rome par l'Abbé Général de l'ordre de Prémontré, à l'occasion d'un séminaire organisé par l'Union des Membres des Curies Généralices. Le panorama général sur la situation actuelle des instituts religieux en Europe Centrale et Orientale est illustrée par de nombreux exemples concrets extraits de notes de voyages accomplis en Hongrie et Tchécoslovaquie, notamment sur la situation des abbayes prémontrées et des religieuses affiliées à l'ordre.

Parmi les problèmes soulevés, retenons: la formation des candidats, la reprise de la vie commune, la question des prêtres «Pacem in Terris», la nécessaire réconciliation, les revendications des nationalités, les rapports avec les évêques, les difficultés financières.

Relevons parmi les propositions d'action: une authentique solidarité spirituelle et matérielle, les visites et les contacts personnels, faire parvenir les informations sur les instituts religieux et la vie religieuse en général, reconstituer les bibliothèques avec de bons instruments de travail pour la formation initiale et la formation permanente, la prière fraternelle. (B.A.)

Flabémont

191. — Dans l'*Annuaire de la société d'histoire de Molsheim...*, année 1984, pp. 45-52, Claude MULLER consacre un article à un ancien prémontré natif de Mutzig qu'on trouve d'abord à Etival, puis, au moment de la Révolution, à Flabémont: *Ignace Wernert curé de Dolisheim 1803-1823*. L'article, en fait, parle surtout de Dolisheim, et peu de M. Wernert. (X.L.O.)

Floreffe

192. — André CULOT (†) et Pascale LAMBRECHTS, *Dix pouillés* (cf. n° 174). Farciennes était une paroisse de l'abbaye de Floreffe (pp. 71-72) et à Taminnes (comm. Sambreville), l'abbé levait les dîmes (p. 76). (H.J.)

France

193. — B. ARDURA, o. praem., *Les tentatives de restauration de l'Ordre de Prémontré en France, au XIXe siècle*, dans G. BEDOUELLE (éd.), *Lacordaire, son pays, ses amis et la liberté des ordres religieux en France* (Actes du colloque tenu à l'Institut de France, 1er-2 décembre 1989), Paris, 1991, pp. 265-289.

La contribution de B.A. est publiée dans la troisième partie (Les

restaurations contemporaines) et traite des tentatives de restauration de l'abbaye de Prémontré, de la restauration de l'abbaye de Mondaye, des fondations de Balarin et de Nantes.

La figure d'Edmond Boulbon et ses relations avec le Saint-Siège (Pie IX et Léon XIII), la discussion à propos de la Primitive et de la Commune Observance, la persistance à vouloir revenir à la rigueur la plus primitive, les initiatives des abbayes prémontrées belges, ainsi que les divers facteurs religieux et politiques qui entraînent en ligne de compte dans la réussite ou l'échec d'une restauration religieuse, voilà les éléments intéressants de cette communication. (C.L.C.)

194. — La *Revue Mabillon*, qui en 1989 risquait de disparaître, vient de réparaître en 1990 dans une nouvelle jaquette - nouvelle série, I (t. LXII). Une nouvelle équipe veut en faire une revue européenne de l'histoire de la vie religieuse et de la spiritualité, axée en priorité sur la publication et l'exploitation de sources nouvelles: des textes inédits, ainsi que des images.

Nous sommes heureux de la réapparition de cette revue au nom si digne et nous attendons des études à propos des chanoines réguliers. La revue est publiée par les éditions Brepols (Turnhout), à raison d'un volume d'environ 300 pages chaque année au prix de 1450 FB/250 FF. (H.J.)

Geras

195. — *Stift Geras und seine Kunstschatze*, St. Pölten, Wien, 1989. Ambros Josef PFIFFIG, *Zur Geschichte des Stiftes Geras*, S. 9-38; Johann Thomas AMBRÓZY, *Zur Kunstgeschichte des Stiftes Geras*, S. 39-127; Bilddokumentation von Gerhard TRÜMLER. (H.J.)

196. — Joachim F. ANGERER, *Heilig Scheinheilig. Essay und Bildtexte*, und Arnulf NEUWIRTH, *Schutzpatrone Österreichs. Aquarell-Collagen*, Kautzen, 1988, 48 S.

Joachim F. ANGERER und Arnulf NEUWIRTH, *Kirchen und Kapellen im Waldviertel*, Kautzen, 1989, 48 S. (H.J.)

Grimbergen-Kommetjie (South-Africa)

197. — On 6th January 1991 Abbot general M. van de Ven solemnly consecrated the St. Norbert's Priory Church in Kommetjie, Cape Province, South-Africa. He had been mandated to do this by the most Rev. L.P. Henry, Archbishop of Cape Town who was present at the consecration. Also present was Cardinal Owen McCann former bishop of Cape.

At the altar the Superior general was assisted by Abbot Wagenaar of the mother-abbey of Grimbergen (which founded the mission in South-Africa in 1951) and father Smeets the local superior.

The building is the single-handed work of Brother Norbert Scheepers

o. praem. and has three stories: the ablution rooms and the Columbarium are at ground-level, the middle storey contains the sacristy and lecture rooms, the top-floor is the church which seats between three and four hundred people.

The Consecration ceremony was attended by over five hundred parishioners and friends of the Priory. (W.S.)

Haguenau, Saint-Nicolas

198. — *Études Haguenoviennes*, nouvelle série, t. XV, 1989: 800 ans d'histoire religieuse et d'art - Saint-Nicolas Haguenau.

En ce qui concerne le prieuré des prémontrés, nous y trouvons les articles suivants:

André Marcel BURG (†), *Les prémontrés à Saint-Nicolas: essor et déclin du Vieil Hôpital du XIIe au XVIe siècle*, pp. 29-52;

IDEM, *Saint-Nicolas de 1535 à 1789: départ et retour des prémontrés*, pp. 53-82;

Théodore RIEGER, *L'église Saint-Nicolas de Haguenau. Étude architecturale d'un édifice gothique des XIVe et XVe siècles*, pp. 83-132;

Claude MULLER, *Les prémontrés de Saint-Nicolas dans la tourmente révolutionnaire (1789-1802)*, pp. 151-162;

Brigitte PARENT, *Inventaire du mobilier ancien et moderne de l'église Saint-Nicolas*, pp. 217-250;

Pie MEYER-SIAT (†), *Les orgues de l'église Saint-Nicolas à Haguenau*, pp. 251-286;

Charles-Auguste HANAUER (†), *Saint-Jean au Landweg*, pp. 337-340, «en dehors des offices que les religieux de Saint-Nicolas peuvent tenir à Saint-Jean, nous y rencontrons trois prébendes» (p. 337). (H.J.)

199. — *Haguenau. Art et architecture. (Inventaire Général des Monuments et des Richesses Artistiques de la France. Région d'Alsace. Cahiers de l'Inventaire, t. XVI)*, Strasbourg, 1988, 189 pp. Pp. 133-137: *Église Saint-Nicolas et couvent des prémontrés*; des photos en couleur et en noir et blanc dispersées dans l'ouvrage. (H.J.)

Humilimont

200. — Nicolas MORARD, *L'abbaye d'Humilimont et les comtes de Champagne*, dans *Zeitschrift für Schweizerische Kirchengeschichte*, LXXXII, 1988, pp. 159-176. (H.J.)

Kilnacrott-Queen's Park (Australia)

201. — The new church for the priory and the parish at Queen's Park (Australia), dedicated to St. Joseph, was consecrated on 19 March 1991 by bishop Robert Healy, apostolic administrator of the archdiocese of Perth. The abbot general Marcel van de Ven and abbot K. Smith from Kilnacrott, who were present at this event, announced that St. Joseph's

Priory in Queen's Park had been granted quasi-autonomy status from that date. The community consists of ten confreres and one novice. (H.J.)

Knechtsteden (Dormagen)

202. — Christian HERMANN, *Die Geschichte der Pfarrei St. Martin Grevenbroich-Frimmersdorf von den Anfängen bis zur Säkularisation*. Maschinenschriftliche Diplomarbeit an der kath.-theol. Fakultät der Universität Bonn, März 1991. Da die Pfarrkirche im Jahre 1210 der Abtei Knechtsteden inkorporiert wurde und bis zur Säkularisation (1802) bei ihr verblieb, handelt es sich um einen Teilaspekt der Geschichte der Abtei Knechtsteden. (L.H.)

Lambeth (London)

203. — C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. A special attention draws act no. 383 (16.11.1200 - April 1201). At the end of a dispute between archbishop Hubert and the prior and monks of Holy Trinity in Canterbury, some statements are made. One is that at Lambeth a cloister will be built where premonstratensians will be placed and that can be doted by the archbishop. Also more detailed stipulations were made. The edition gives the complete text of this act. The foundation however, never took place. (H.J.)

Langdon

204. — C.R. CHENEY and Bridgett E.A. JONES, *English episcopal acta. II. Canterbury 1162-1190*, London, 1986. No. 281 (15.9.1189 - March 1190), in this act, also, Henry, abbot of Beeleigh, acts as a witness.

C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. Nos. 500 (Nov. 1193 - April 1195), 501 (Nov. 1193 - April 1195 or Feb. 1198 - 13.7.1205) and 502 (before May, 1205). (H.J.)

Langley

205. — C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. No. 503 (April 1195 - Feb. 1198). (H.J.)

Laon, Saint-Martin

206. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 45, Aire, [1 janvier - septembre] 1138: À Tronchiennes on vivra désormais d'après la règle de saint Augustin et d'après le mode de vie de l'abbaye Saint-Martin de Laon.

N° 206, s.l., s.d. [peu avant le 13 mai 1157 ou le mois d'août 1159 - début 1162]: Thierry, comte de Flandre, notifie à tous ses fonctionnai-

res qu'il a dispensé les religieux de l'abbaye Saint-Martin de Laon du péage sur le transport de six charretées de harengs ou de sel par an et il leur ordonne de respecter cette ordonnance. (J.V. et H.J.)

Leiston

207. — C.R. CHENEY and Bridgett E.A. JONES, *English episcopal acta. II. Canterbury 1162-1190*, London, 1986. Nos. 281 (15.9.1189 - March 1190) and 290 (14.10.1189 - March 1190).

C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. Nos. 522-523 (Nov. 1193 - April 1195). (H.J.)

Licques

208. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 45, Aire, [1 janvier - septembre] 1138: «*S. Heinrici abbatis Liskensis*».

N° 64, s.l., [25 déc. 1141 - 24 déc.] 1142: Thierry, comte de Flandre, prononce jugement sur Arnoulf, avoué de Théroouanne: «*S. abbatum: ... Henrici de Lischis...*». (J.V. et H.J.)

Mondaye

209. — *Balenaren - Geestelijken*, Balen, 1989. Ce livre volumineux qui nous donne la longue liste des prêtres et des religieux originaires de la commune belge de Balen, mentionne un de ses fils renommés Jozef Willekens (1826-1908), prémontré de Grimbergen, puis sous-prieur et abbé de l'abbaye de Mondaye (pp. 207-212). L'article est illustré par le portrait de l'abbé et nous donne surtout le récit de la fête à Balen à cause de son jubilé d'or de profession religieuse (21.6.1897), avec un panégyrique en 79 vers. (H.J.)

Nederlanden

210. — Op 20 april 1991 organiseerde een «Werkgroep Norbertijnse geschiedenis in de Nederlanden» in de abdij van Averbode een contactdag voor historici onder de titel «Norbert van Gennep en de premonstratenzerorde in de Nederlanden». Sprekers waren W.M. Grauwen, *Norbert in de 12de eeuw. Een status quaestionis*, en H. Janssens, *De orde van Prémontré in de Nederlanden en haar geschiedschrijving. Resultaten en moeilijkheden*. Er waren ca. vijftig deelnemers. De bedoeling van deze dag was een kennismaking met de beoefenaars van premonstratenzer geschiedschrijving in Vlaanderen en Nederland om aldus te komen tot een betere samenwerking. Contactpersoon van de Werkgroep is Herman Janssens. (H.J.)

Newhouse

211. — David M. SMITH, *English episcopal acta. I. Lincoln 1067-1185*, London, 1980. Nos. 52 (c. 1143 - 20.2.1148), 178 (19.12.1148 -

25.10.1154), 179 (17.8.1153 - c. 1156), 180 (17.8.1153 - c. 1156), 181 (c. 1156 - 27.12.1166).

C.R. CHENEY and Bridgett E.A. JONES, *English episcopal acta. II. Canterbury 1162-1190*, London, 1986. Nos. 169 (1177, after June) and 170 (1178 - Sept. 1181).

D. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. Nos. 123 (c. 1192 -? March 1195) and 124 (c. March 1195 - 1198,? 1195). (H.J.)

Ninove

212. — VAN DEN NOORTGATE, Machteld, *Diplomatisch-paleografisch onderzoek van de oudste oorkonden van de Sint-Cornelius- en Cyprianus-abdij van Ninove (1137-1300)*, Gent, R.U.G. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1990, 302 p., en 1 fasc. Bijlagen. — Zij komt tot twee conclusies. Ten eerste, dat de oorkondingsactiviteit in de abdij Ninove een aanvang neemt in 1153. De eerste Ninoofse scriptoriumoorkonden zijn én geredigeerd én geschreven in het plaatselijke schrijfcentrum. Na een inlooperperiode van ongeveer 27 jaar, trekt de abdij, tot in het midden van de 13de eeuw, vrijwel alle destinatariswerk naar zich toe. Naar het einde van de 12de eeuw toe ontwikkelt het scriptorium een eigen uniform dictamen dat lange tijd standhoudt. Nadien vermindert de oorkondingsactiviteit van de abdij als gevolg van haar economische problemen in het midden der 13de eeuw en van de opkomst van nieuwe oorkonders zoals schepenbanken en leenhoven. Ten tweede, de vergelijking met de oorkondingsactiviteit in de scriptoria van andere Vlaamse abdijen (Affligem en Sint-Andries van Geraardsbergen) toont aan dat het scriptorium van Ninove op een zelfde niveau staat als het belangrijke schrijfcentrum van Affligem. Bovendien werden in het formulieren en het schriftbeeld frappante gelijkenissen vastgesteld tussen de oorkonden van Ninove en die van Sint-Adriaans in Geraardsbergen. (L.V.D.)

213. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cfr. nr. 179). Nr. 66, s.l., [1 januari - 24 dec.] 1142, (plaat III, vóór p. LXXIII, geeft een afbeelding van de laatste drie regels van deze oorkonde, evenals van R.A. Gent, *Fonds Ninove*, nrs. 13, 16 en 39); nr. 67, s.l., [1 januari - 24 dec.] 1142; nr. 257, s.l., s.d. [8 oktober 1163 - 20 april 1166]; nr. 258, Gent, 10 juni 1166: «S. Gerardi abbatis Ninivensis»; nr. 259, Gent, 10 juni 1166: «S. Gerardi abbatis Ninivensis»; nr. 276, s.l., [25 dec. 1166 - 24 december] 1167. (H.J.)

214. — VAN DE PERRE, Stijn, *Het leefkader van de Sint-Cornelius- en Cyprianusabdij te Ninove. Een zoektocht doorheen structuren en netwerken (1391-1510)*, Leuven, K.U.L. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1990, 161 p. en 37 p. bijlagen. — In dit boeiende onderzoek zijn structuren (netwerken van getrapte of hiërarchische verplichtingen) en netwerken (geheel van interdependente relaties tussen eenheden of onafhankelijke entiteiten) de twee sleutelwoorden. Een middeleeuwse abdij

zit immers in een web van afhankelijkheidsrelaties, van religieuze en burgerlijke structuren. De abdij van Ninove fungeert enerzijds binnen de orde van Prémontré, die een eigen statutenapparaat, hiërarchie en besluitvorming ontwikkelde, maar anderzijds ook binnen het bisdom Kamerijk, en als grootgrondbezitter ligt zij ook ingebed in allerlei plaatselijke gezagsstructuren. In deel I: *De papieren werkelijkheid* wordt nagegaan welke realiteit bewaard is gebleven voor wat de boekhouding betreft (hoofdstuk 1), voor wat het archief betreft (hoofdstuk 2). In deel II, *Het kerkelijk kader* wordt onderzocht welke invloed er van de ordestructuren op de abdij is uitgegaan (hoofdstuk 1) en de houding van Ninove tegenover paus en bisschop (hoofdstuk 2). In deel III, *Het wereldlijk kader* wordt de abdij als grootgrondbezitter gesitueerd en haar financiële situatie doorgelicht (hoofdstuk 1). Tenslotte wordt een schets van een aantal plaatselijke gezagsstructuren uitgewerkt aan de hand van een reeks werkelijk gevoerde processen.

In deze veelvuldige gebondenheid was het de abdij van Ninove er blijkbaar om te doen de grenzen van haar eigenheid te handhaven en de rechtsgronden op te bouwen die het rechtsgoed van de abdij moesten vrijwaren.

In de bijlagen zijn interessante staatjes te vinden over de generale kapittels uit deze periode en, met name, over de plaatsen waar ze werden gehouden, de aanwezigheid per abdij en per circarie, en de visitatoren. Bijzonder nuttig de uiterst gedetailleerde beschrijving van het grondbezit van de abdij uitgespreid over verschillende gemeenten en regio's. (L.V.D.)

Nová Říše

215. — Am 28. Februar 1991 hat die Abteigemeinschaft von Neureisch von der Armee die Abteigebäude zurückbekommen. Am 25. Mai 1991 feierte sie ihre 350 jährige Existenz, seitdem sie als Männerkloster gegründet ist. Die Pontifikalfeier wurde zelebriert vom Generalabt M. van de Ven, Weihbischof W. Lobkowicz, Teplensis, predigte. Weitere Teilnehmer waren die Prälaten von Neureisch, Selau, Geras, Strahov, Jasov und Windberg, Mitbrüder der schon genannten Abteien sowie aus Deutschland, Belgien und Brasilien, die Schwestern aus Heiligenberg (Svaty Kopeček) und viele Gläubigen. (H.J.)

Obermedlingen

216. — Als Nachfolger vom *Prior de Regimine* N. Schlegel hat die Kanonie von Tepl-Obermedlingen am 4. Juni 1991 Gilbert Vogt zum Abt gewählt, für eine Zeitdauer von sechs Jahren. Die Abtsbenediktion fand statt am 21. Juli. G. Vogt (*1938) ist Pfarrer in Obermedlingen, er war auch Subprior. (H.J.)

Orange

217. — Norbert J. WOOD, O. Praem., *Norbertine Saints*, Orange Co., California, 1991, texts pp. 4-31. This booklet consists of brief descriptions of the vitae of some of the more widely known Premonstratensian confreres and sorors who have obtained canonization or beatification, on earth.

The following members of the Order are included: Sts. Adrian & James, Bl. Bronislava, St. Evermode, St. Frederick, Bl. Gertrude of Altenberg, St. Gilbert, St. Godfrey of Cappenberg, St. Hermann-Joseph, Bl. Hroznata of Teplá, Bl. Hugh of Fosse, St. Isfrid, St. Ludolph, St. Norbert of Gennep and St. Siard. At the conclusion of each vita is a short prayer of intercession in their honor. These contemporary sketches although concise are historically accurate, yet pleasing to read, both for the scholar and casual reader. One minor shortcoming is that Canon Norbert could have used the current place-names, in Czech, instead of the German toponyms, when referring to places in Bohemia. They are the same today, as in the time of Bl. Hroznata, when he founded Teplá and Chotěšov.

Overall, the compiler's research and style of writing leaves the reader begging for more of the same. These Lives are neither tarnished nor embellished, but are factual and interesting for a 20th century reading venue. (J.J.W.)

Osterhofen

218. — Michael TOCH maakte voor *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters*, 1990, XLVI, Heft 2, blz. 592-593, de bespreking van het boek van Hermann LICHLEDER, *Das Prämonstratenserstift Osterhofen im Spätmittelalter. Urbar- und Kopialbuch 1440, Studie zur Rechts-, Sozial- und Wirtschaftsgeschichte (Veröffentlichungen des Geschichtsvereins Deggendorf, Deggendorfer Geschichtsblätter 9/1988)*, Deggendorf, 1988, 55* en 520 blz. (W.M.G.)

Park

219. — Clément SCHMITT, *Le «Defensorium contra errores Johannis Papae» dans une version manuscrite de Bruxelles*, dans *Archivum Franciscanum historicum*, LXXX, 1987, pp. 466-471. Il s'agit du ms. BRUXELLES, Bibliothèque Royale de Belgique, ms. 11437-40 (2583), qui date du XVe siècle et provient de l'abbaye du Parc. (H.J.)

220. — J. GERITS, *De Parkabdij van Heverlee bouwde een nieuwe watermolen te Hoegaarden (1539-1542)*, in *Ons Heem*, XLI, 1987, p. 138. De auteur publiceert enkele rekeningposten m.b.t. het oprichten van een nieuw molengebouw, LEUVEN, Archief van de Parkabdij, VIII, 25. (H.J.)

221. — IDEM, *De 17de-eeuwse Brusselse borduurwerker Hendrik Geerts werkte voor de Parkabdij te Heverlee*, in *Meer Schoonheid*, XXXVII, 1990, p. 99-105, 4 afb. In bijlage volgen uittreksels uit de abdijrekeningen over de periode 1654-1673, LEUVEN, Archief van de Parkabdij, VIII, 58. Een van de toen vervaardigde antependia bleef in de abdij bewaard. (H.J.)

222. — C. VAN DE WIEL, *Archivalia* (cfr. nr. 157). Nr. 136: Lijst van goederen, vroeger toebehorend aan de abdij van Park, nu aan Affligem, z.d. Niet vermeld in IDEM, *Praemonstratensia* (cfr. nr. 157). (H.J.)

223. — Le 24 avril 1991 l'abbé S. Roggen, abbé depuis 1962, a résigné ses fonctions. Le 5 mai, Richard Smets, religieux de l'abbaye d'Averbode, a été nommé administrateur de la canonie, pour un terme de trois ans. Depuis 1964 R. Smets (*1933), lic. en théol. et en philos., est professeur de philosophie à l'abbaye d'Averbode (à présent à la faculté de philosophie des abbayes prémontrées d'Averbode, Grimbergen et Postel: AGRIPO). Depuis 1967 il est professeur de philosophie au Centre d'Études Ecclésiastiques à Louvain. Et depuis 1975 il est aumônier à l'hôpital psychiatrique de Bierbeek (Louvain). (H.J.)

Postel

224. — Cfr. nr. 159. De hoeve van de abdij van Postel in het gehucht Lutlommel te Lommel evenals de windmolen van dezelfde abdij aldaar worden besproken p. 81-82, 89, 126-127, 151-152, 156-157. (H.J.)

225. — J. GERITS, *Brand van de abdijsmolen te Postel (1713)*, in *Ons Heem*, XLI, 1987, p. 138. De auteur vermeldt tevens de heropbouw van de molen kort nadien. (H.J.)

St. Radegund (Bradsole)

226. — C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. Nos. 348 (Nov. 1193 - April 1195 or Feb. 1198 - July 1205), 349-350 (Nov. 1193 - April 1195 or Feb. 1198 - 13.7.1205), 351 (25.9.1198 - April 1204) and 352 (25.9.1198 - 13.7.1205). It is not mentioned here that the abbey belongs to the premonstratensian order. (H.J.)

Schäftlarn

227. — Gottfried MAYR besprak voor *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters*, 1990, XLVI, Heft 2, blz. 687-688, het werk *Früh- und hochmittelalterlicher Adel in Schwaben und Bayern*, uitg. Immo EBERL, Wolfgang HARTUNG en Joachim JAHN, (*Regio. Forschungen zur schwäbischen Regionalgeschichte* 1), Sigmaringendorf, 1988, 304 blz. en 8 afb. In dit verzamelwerk verscheen het artikel van Gertrud

DIEPOLDER, *Schäftlarn: Nachlese in den Traditionen der Gründerzeit*, blz. 161-188. De recensent is van mening dat de auteur definitief bewezen heeft dat de stichter van Schäftlarn, Waltrich, geen domkanunnik van Freising was. (W.M.G.)

Slovakia

228. — Eva KRIŽANOVÁ and Blanka PUŠKÁROVÁ, *Hrady, Zámky a Kaštiele na Slovensku*, Bratislava 1990, 241 pp. This illustrated lexicon of architectural sites in Slovakia, CSFR, is a real gem. Easy to read travel instructions with illustrations consisting of colored, black and white photographs and sketches. This includes castles, churches, monasteries and other cultural landscapes.

Herein the reader will find pertinent and reasonably accurate historical information about some of the Magyar, Premonstratensian foundations, found in present day Slovakia. Some of the former provostries or abbeys are included: Bzovík near Krupiny, Leles near Trebišov, Turiec in Kláštor pod Znievom and lastly Jasov near Kosice. This last one is being restored and repopulated. Jasov's abbeychurch interior has been thoroughly cleaned and is being refurbished. It had undergone much damage to its interior from an extensive fire. This book further discusses the characteristics of each site, plus, a description of the interior and exterior of its buildings, in synopsis form. This book is reasonably priced and readily available. (J.J.W.)

Speinshart

229. — Peter WOLFRUM, *Das Prämonstratenserklöster Speinshart im Mittelalter*. Eine Analyse seiner Bibliothek (= Bayreuther Arbeiten zur Landesgeschichte und Heimatkunde, Band 5), Bayreuth (Verlag C.u.C. Rabenstein), 1991.

Die vorliegende Dissertation (Kulturwissenschaftliche Fakultät der Universität Bayreuth) untersucht den spätmittelalterlichen Bücherbesitz der Abtei Speinshart. Die Quellensituation ermöglicht es, die Bibliotheksverhältnisse der Praemonstratenserabtei mit anderen oberpfälzischen Klöstern im gleichen Zeitraum zu vergleichen. Es handelt sich dabei um die drei Benediktinerniederlassungen Weißenhohe, Kastl und Ensdorf, das Zisterzienser-Reichsstift Waldsassen und um das Augustiner-Eremiten-Kloster Schönthal (vgl. S. 6). (B.Sch.)

230. — Adolf MOERTL, *Die Reifenberger und die Gründung Speinsharts*, in *Heimat Eschenbach*, 1983, S. 19-24. (B.Sch.)

231. — Reinhard H. SEITZ, *Die Stadt Eschenbach und ihre Bannmeile*, in *Oberpfälzer Heimat* 17 (1973), S. 100-113 (Verlag Knauf, 8480 Weiden). Der Artikel bringt interessante Aspekte zur Rechtsstellung der Abtei Speinshart, die innerhalb der Eschenbacher Bannmeile liegt. (B.Sch.)

232. — Walter LIPP und Harald GIESS, *Die Staatliche Bibliothek (Provinzialbibliothek) Amberg und ihr Erbe aus den oberpfälzischen Klosterbibliotheken*, Amberg, 1991. Über Speinshart und das Schicksal seiner aufgehobenen Bibliotheken wird S. 23-26 gehandelt. (B.Sch.)

Steinfeld (Kall)

233. — Im Frühjahr 1991 wurde in der Basilika mit umfangreichen Bauarbeiten begonnen. Das seit fast drei Jahrzehnten in der Vierung aufgestellte große Holzpodest mit dem provisorischen Altar ersetzte man durch eine endgültige Lösung aus Stein. Alle elektrotechnischen Anlagen wurden erneuert. Gleichzeitig erhielt die Kirche eine Warmluftbeheizung. Man hofft, daß die Renovierung bis zum Mai 1992 abgeschlossen ist, um den 750. Todestag des hl. Hermann-Josef würdig begehen zu können. (L.H.)

234. — Marion FELD, *Heilige Ranken. Spätgotische ornamentale Wand- und Gewölbemalerei in rheinischen Kirchen* (= Dissertationen zur Kunstgeschichte 30), Böhlau-Verlag Köln Wien 1989, S. 361ff und 469. (L.H.)

Storrington

235. — E. GOICHOT, *The Tyrrell affair: unpublished material*, in *The Communicator. The English Speaking Circary of the Order of Premontre*, VII, 1989, no. 2, pp. 31-51. «George Tyrrell, 'modernist' priest-writer, died in Storrington, July 15, 1909, at the age of 48. He lived his final two years in the village of Storrington, where Frigolet Norbertines had established Our Lady of England Priory. Tyrrell's relationship with the Priory and, especially, with Father Prior Xavier de Fourvière [Xavier Rieux], is exposed in this study» (Introduction, p. 31). (H.J.)

Sulby

236. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. Nos. 192 (21.9.1186 - 16.11.1200), 193 (? 21.9.1186 - 20.9.1192) and 293 (24.8.1203 - 10.5.1206). (H.J.)

Thérouanne, Saint-Augustin

237. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 223, s.l., [25 déc. 1162 - 24 déc.] 1163: Thierry, comte de Flandre, déclare qu'il a accordé une rente annuelle de dix livres flamandes à l'abbaye Saint-Augustin de Thérouanne, somme que jusque-là, les moines de l'abbaye des Dunes devaient lui payer. Ceci pour réparer le crime de son fils Philippe qui avait incendié l'abbaye Saint-Augustin. Celle-ci recevra la rente annuelle à Furnes, en deux fois, en présence du chancelier du comte. Celui-ci accorde en outre sa protection à l'abbaye susdite.

N° 270, s.l., 18 juillet 1167: Philippe, comte de Flandre, déclare qu'il

a accordé une rente annuelle de dix livres flamandes à l'abbaye Saint-Augustin de Théroouanne. Ceci pour réparer les suites de l'incendie qu'il avait provoqué. Ces dix livres annuelles que l'abbaye de Furnes devait lui payer jusque-là, seront reçues en deux fois par l'abbaye Saint-Augustin dans la ville de Furnes. Le comte accorde aussi sa protection à l'abbaye. (J.V. et H.J.)

238. — Dans le *Bulletin de la Société des antiquaires de la Morinie*, 1988, t. 23, livraison 448, on trouve un petit article d'Alain CHEVALIER, aux pp. 324-326: *L'abbaye de Saint-Augustin-lez-Therouanne et la Révolution de 1789*. (X.L.O.)

Tongerlo

239. — Antoon KOYEN, *De abdijhoeve «de Verkensmerckt» te Liessel (Stelen-Geel)*, in *Jaarboek van de Vrijheid en het Land van Geel*, XXVII, 1990, p. 115-122. Deze hoeve werd op 27.11.1528 aangekocht door de abdij van Tongerlo en wellicht omstreeks 1558-1559 opnieuw van de hand gedaan. Om de wetgeving m.b.t. de dode hand te ontlopen schakelde de abdij bij de aankoop een tussenpersoon in. Dit leverde nadien een probleem op met diens erfgenaam. (H.J.)

240. — W. VAN DEN BRANDEN, *Bouwhistoriek van de kapel van Allier te Emblem-Ranst. Volksdevotie te Lier en omgeving*, in *Taxandria*, N.R. LXII, 1990, p. 297-322. Vanaf de twaalfde tot het begin van de negentiende eeuw hoorde de kapel van Allier onder het kerkelijk gezag van de pastoor van Broechem, een parochie van de abdij van Tongerlo. De auteur beschrijft de bouwgeschiedenis, nl. in de periode 1605-1848. Hij steunt hierbij hoofdzakelijk op de in het abdijsarchief te Tongerlo bewaarde kapelmeesterrekeningen. De preekstoel (1644) in de kapel werd in 1774 overgebracht uit de parochiekerk van Broechem. (H.J.)

241. — De verdiensten van de Tongerloze historicus Adriaan Heylen (1745-1802) op het gebied van het onderzoek naar de geschiedenis van het recht worden belicht in: Jan VAN DEN BROECK, *De historiografie van het recht in de zuidelijke Nederlanden tijdens de 18de eeuw*, (Turis Scripta Historica II) (Wetenschappelijk Comité voor rechtsgeschiedenis v.d. Kon. Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België), Brussel, 1990, p. 65-66. Adriaan Heylen leverde zijn bijdragen aan dit onderzoek door middel van zijn meestal bekroonde deelneming aan de prijsvragen uitgeschreven door de Theresiaanse Academie te Brussel. (L.V.D.)

242. — L.C. VAN DYCK, art. *Hermans, Godefroid (dans le monde Pierre, François)*, *abbé prémontré de Tongerlo (1725-1799)*, dans *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. XXIV, col. 84-85.

243. — Luc JANSSENS, *Karikaturen van kloosterlingen tijdens en na het bewind van de Verenigde Nederlandse Staten. Tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief van 11 januari tot 31 maart 1990*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Catalogussen*, dl. XCI), Brussel, 1990, 25 p. Centraal in deze tentoonstelling staat Godfried Hermans, abt van Tongerlo, en zijn inzet voor de recrutering en uitrusting van twee regimenten voor het patriottische leger, nrs. 1-19 (p. 9-16). Bij de voorbereiding van de slag van Falmagne (22.9.1790) werd François-Joseph Demanet, abt van Heylissem, belast met het ronselen van vrijwilligers in het kwartier van Tienen, het district van Zoutleeuw en een gedeelte van Waals-Brabant, nrs. 20-21 (p. 17-19). (H.J.)

244. — Karel EYCKMANS, *De parochie en kerk van St. Servaas te Herselt*, Herselt, 1990, 84 p. Herselt is een voormalige parochie van de abdij Tongerlo. Bij de verfraaiing van de kerk in het begin van de negentiende eeuw werd houtsnijwerk en beeldhouwwerk verworven, afkomstig uit Tongerlo, o.a. een reeks medaillons met ordesheiligen (p. 50 en 73-76). Een beeld van de h. Augustinus, onder de preekstoel opgesteld, werd in Averbode aangekocht (p. 76). De Sint-Raphaëlklok in de toren (17de e.) is eveneens uit Tongerlo afkomstig, een klok uit Averbode werd later opnieuw verkocht (p. 65-67). (H.J.)

245. — BELMANS, Christel, *Sociaal-economische geschiedenis van Olen (1789-1830)*, (Licentiaatsverhandeling K.U.L.), Leuven, 1989, 175 p. Voor een periode waarin de nabijgelegen maar afgeschafte abdij van Tongerlo geen rol meer speelde worden alle aspecten van het economische en sociale gebeuren in de naburige parochie Olen op grond van stevig bronnenmateriaal onderzocht. (L.V.D.)

246. — Naar aanleiding van de honderste verjaardag van zijn geboorte werd Antoon van Clé (†1955), de grote voorvechter van de liturgische vernieuwing en de oprichter van Sporta, plechtig herdacht in de abdij van Tongerlo. Er werd een tentoonstelling ingericht en een fraai ogende brochure uitgegeven waarin leven en werken van Antoon van Clé in herinnering werd gebracht. (L.V.D.)

Torre

247. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. No. 202 (21.9.1186 - 16.11.1200). (H.J.)

Vaas

248. — Le prieur-curé prémontré de Vaas, Augustin Gost, fait l'objet d'un court article de Jean CONNIER et Jacques POUSSIN, dans le périodique: *Cahiers fléchois*, 1989, n° spécial, p. 71: «*À Vaas, un clergé bien singulier, ou variations sur une signature...*». (X.L.O.)

Veerle

249. — Father Leo Bertinus Bortier, from Tongerlo Abbey, was appointed by abbot H.J. Noyens, father-abbot of the Immaculata priory in Veerle, to serve as the provost of this community of norbertine sisters, thus succeeding Father R.J. Verlinden, who, after 42 years in charge, retired with honour. Father Leo B. Bortier is a graduate in liturgical sciences from the San Anselmo university in Rome and is a member of the Liturgical Commission of the Order as well as of various diocesan and interdiocesan commissions for liturgy. (L.V.D.)

Veurne, Sint-Nikolaas

250. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cfr. nr. 179). Nr. 32, s.l., [1 jan. - 24 dec.] 1136 (de abt wordt hier «*Ghunfridus*» (r. 22) genoemd, terwijl hij als Godfried gekend is, cfr. N. HUYGHEBAERT en H. ANECA, *Abbaye de Saint-Nicolas à Furnes*, in *Monasticon belge*, dl. III,3, Luik, 1974, p. 596); nr. 49, s.l., [25 dec. 1138 - 22 sept./24 dec.] 1139; nr. 92, s.l., [mei - oktober] 1146; nr. 144, s.l., s.d. [1151 - 25 dec. 1154/24 dec. 1155]; nr. 155, s.l., [1 jan. - 24 dec.] 1156; nr. 180, s.l., [25 dec. 1158 - 16 aug.] 1159; nr. 181, s.l., [25 dec. 1158 - 16 aug.] 1159; nr. 190, s.l., [25 dec. 1159 - 24 dec.] 1160; nr. 265, Veurne, november 1166; nr. 270, zie Théroutanne, Saint-Augustin nr. 270: «*S. Hugonis abbatis Furnensis*». (H.J.)

Vicoigne

251. — T. DE HEMPTINNE, e.a. (cf. n° 179). N° 200, s.l., s.d. [25 déc. 1160 - 24 déc. 1161]: Thierry, comte de Flandre, prend la défense des religieux de Vicoigne et confirme leur droit de lever le cens sur un élevage de moutons, que le prévôt Gauthier ainsi que le chapitre de Sainte-Walburge à Furnes leur ont cédé. Les censiers originaux de l'élevage de moutons avaient renoncé à leur possession au profit du chapitre et de la *curia* du comte.

N° 201, s.l., [25 déc. 1160 - 24 déc.] 1161: Philippe, comte de Flandre, ... voir n° 200. (J.V. et H.J.)

Vlaanderen

252. — Michel CLOET, Nicole BOSTYN en Katrien DE VREESE, *Repertorium van dekenale visitatieverslagen betreffende de Mechelse kerkprovincie (1559-1801)*, (Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis, dl. XCII), Leuven, 1989, 326 p.

Dit repertorium wil een inventaris brengen van de bewaarde verslagen van dekenale visitaties in alle parochies van de huidige gewesten Vlaanderen en Brussel, de parochies van het toenmalige bisdom Luik uitgezonderd. Daarenboven biedt het toelichtingen over de werking van de kerkelijke structuren van kerkprovincie tot decanaat, vergezeld van de nodige bibliografie van werken en tekstuittgaven. Aldus vormt dit

werk een noodzakelijk instrument bij de studie van premonstratenzer parochies en hun bedienaren. Nergens wordt echter vermeld welke parochies door reguleren werden bediend of welke visiterende dekens zelf reguleren waren, evenmin wordt aangeduid van welke parochie de deken de pastoor was. Daarom is dit op zich prachtige werk voor ons slechts bruikbaar, wanneer we de nodige informatie over de premonstratenzer parochies reeds van elders kunnen vernemen. Hiervoor moeten we ons nog steeds wenden tot N. BACKMUND, *Monasticon Praemonstratense*, dl. II, Straubing, 1952, tot *Actes officiels du 12e colloque du Centre d'Études et de Recherches Prémontrées*, 1986 - Averbode, Amiens, 1987, p. 45-49 of tot afzonderlijke studies per abdij.

De norbertijnse dekens terugvinden is nog lastiger, wij herkenden tot nu toe enkel onder de dekens van Hoogstraten Matthias Ierselius (1610-1614), religieus van Middelburg en pastoor te Minderhout, Hieronymus van Diependael (1690-1704) en Joannes Augustinus Leo Dellafaille (1733-1755), beiden van de Sint-Michielsabdij te Antwerpen en pastoor van Minderhout en Marcellus de Vos (1755-1772), van dezelfde abdij, pastoor te Meer (p. 55-61). (H.J.)

Welbeck

253. — David M. SMITH, *English episcopal acta. IV. Lincoln 1186-1206*, London, 1986. No. 208 (c. 1189 - 24.3.1194). (H.J.)

Wenau

254. — Marion FELD, *Heilige Ranken. Spätgotische ornamentale Wand- und Gewölbemalerei in rheinischen Kirchen* (= Dissertationen zur Kunstgeschichte 30), Böhlau-Verlag Köln Wien 1989, S. 372f und 469. (L.H.)

West Dereham

255. — C.R. CHENEY and Eric JOHN, *English episcopal acta. III. Canterbury 1193-1205*, London, 1986. Nos. 431 (Nov. 1193 - 7.9.1199), 432-434 (Nov. 1193 - April 1195 or Feb. 1198 - 13.7.1205), 435 (April 1195 - Feb. 1198) and 436 (24.9.1200 - 13.7.1205). (H.J.)

Wilten

256. — Sigrid KRÄMER publiceerde in *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters*, 1990, XLVI, Heft 2, blz. 571, een bespreking van het boek van Walter NEUHAUSER, *Bibliotheca Wilthinensis. Die Wiltener Stiftsbibliothek in Vergangenheit und Gegenwart. Mit einem Kurzverzeichnis der Handschriften und Inkunabeln* (Innsbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft, Sonderheft 63), Innsbruck, 1988, 278 blz. (W.M.G.)

Wittewierum

257. — In de reeks «Middeleeuwse studies en bronnen» verscheen als deel XX de *Kroniek van het klooster Bloemhof te Wittewierum* (Hilversum, 1991, LVIII - 510 p.). De inleiding, uitgave van de Latijnse tekst met daarnaast de Nederlandse vertaling zijn verzorgd door H.P.H. JANSEN (†) en A. JANSE. Alle vroegere tekstuittgaven en vertalingen zijn daardoor in de schaduw gesteld. (A.v.d.H.)

Hiscе chronicis conscribendis contribuere: A.v.d.H. (A. van den Hurk, Berne); B.A. (B. Ardura, Roma); B.Sch. (B. Schuster, Speins-hart); C.L.C. (C.L. Caals, Roma); H.J. (H. Janssens, Averbode); H.v.B. (H. van Bavel, Berne); J.J.W. (J.J. Waldmer, Milwaukee, USA); J.V. (J. Vermeiren, Averbode); L.H. (L. Horstkötter, Hamborn); L.V.D. (L.C. Van Dyck, Tongerlo); X.L.O. (X. Lavagne d'Ortigue, Aix-en-Provence); W.M.G. (W.M. Grauven, Meise); W.S. (W. Smeets, Kommetjie, South-Africa).

INDEX

(Numeri indicantur marginales)

- Aachen*: 65, 111
Abbecourt: 10, 63
Abry, Louis: 29
Abry, Simon-Joseph: 29
Achtkarspelen: 176
Adalbertus (S.): 34
Adam of Dryburgh: 184
Adrianus (S.): 217
Affligem: 167, 180, 212, 222
Agnes (Bohemia) (S.): 99
Aire: 182, 206, 208
Aisne: 42
Al, P.: 58
Alberts, Jappe W.: 168
Albertus (Dommartin): 181
Allerheiligen: 11
Allier: 240
Alsace: 156, 175, 179, 181, 199, 206, 208, 237, 251
Alsace, Th.Ph. d': 180
Altenberg: 12, 217
Amberg: 232
Ambrózy, Johann Thomas: 195
Amiens: 156
Amiens, Saint-Jean: 156
Amsterdam: 109
Andriessen, Beatrix: 160
Aneca, H.: 250
Angerer, Joachim F.: 65, 196
Anna (S.): 51, 72
Anselm von Havelberg: 2, 75
Antwerpen: 14, 45
Antwerpen, H. Sacrament: 14
Antwerpen, Sint-Michiel: 13-15, 29, 157, 158, 160, 252
Ardenne: 114
Ardura, Bernard: 37, 193
Arnoulf (Thérouanne): 208
Arnsberg: 16-18
Aubert, R.: 16, 35, 38, 39, 56, 61, 64, 85, 135, 136
Augustinus (S.): 74, 206, 244
Australia: 201
Authie: 181
Auxerre, Sainte-Marie: 19
Averbode: 6, 13-15, 20-27, 29, 30, 136, 147, 156, 159-163, 168, 210, 223, 244
Backmund, Norbert: 70, 80-82, 84-86, 142, 143, 252
Baegert, Derick: 12
Bärenfänger, Rolf: 28
Balarin: 193
Balen: 160, 209
Bamberg: 2
Barlings: 164
Bartal, Thomas Karl: 87, 88
Barthe: 28
Bartunek, Waclaw: 101
Bate, Henri: 136
Baudouin, Piet: 14
Bavaud, Georges: 170
Bavel, Tarsicius Jan van: 74
Bayreuth: 229
Bayramer, Philippus: 126
Beauchief: 165
Beaumont: 174
Beauport: 166
Beaurepart: 29, 30, 61, 168
Becker, Ulrich: 15
Becuwe, Fr.: 141
Bedouelle, G.: 193
Beeleigh: 204
Beerse: 157
België: 29, 30, 167, 168, 193, 215, 241, 243
Belgique: 29, 30, 167, 168, 193, 215, 241, 243
Belle-Etoile: 31, 114

- Bellelay*: 32, 169
Bellozane: 114
Belmans, Christel: 245
Benoîte-Vaux: 170
Bergues: 175
Bern: 32
Bernardus (Clairvaux): 167
Berne: 29, 33-35, 41, 58, 154, 160, 171-173, 178
Besançon: 167
Betscher, Nikolaus: 131
Bever, Philibert van: 57
Beveren: 167, 183
Beverst: 25
Beyers, Rita: 34
Bialybuk: 36
Bierbeek: 223
Bilzen: 21, 25
Blanchelande: 37, 114
Blaschke, Karlheinz: 102
Bogaerts, Willem: 23
Bohemia: 4, 38, 39, 145, 217
Bohemiae circaria: 99
Bois-Seigneur-Isaac: 30, 167
Boni, Armand: 163
Bonn: 1, 202
Bonne Espérance: 29, 30, 40, 174
Bornemann, Hellmut: 99
Boroń, Piotr: 150
Bortier, Leo Bertinus: 249
Bostyn, Nicole: 252
Bouillot, Germaine: 62
Boulbon, Edmond: 193
Bourgogne: 61
Brabant: 243
Brabantse circarie: 14, 41
Bradsole: 226
Braine: 42, 175
Branden, W. Van den: 240
Brandenburg: 43-45, 76, 77, 89, 91, 96
Brandenburg, St. Petrus und Paulus: 2, 43-45, 76
Brasil: 215
Breda: 14
Bree: 21
Bremen: 124
Brepols: 194
Bretagne: 106
Broechem: 240
Broeck, Jan Van den: 241
Broer, C.J.C.: 109
Bronisława (B.): 149, 150, 217
Brugge: 182
Brussel: 68, 112, 219, 221, 241, 243, 252
Brustem: 168
Bruxelles: 68, 112, 219, 221, 241, 243, 252
Budapest: 66, 67
Burg, André Marcel: 198
Bussers, H.: 14
Buweklooster: 176
Bytom: 145
Bzovik: 228
Caimo (Affligem): 180
California: 49, 50
Cambier, Albert: 113
Cambrai: 214
Cambron: 167
Canche: 181
Canterbury: 164, 166, 177, 186, 203-205, 207, 211, 226, 255
Canterbury, Holy Trinity: 203
Cantinjeau, Augustin François: 69
Cape Province: 197
Cape Town: 197
Capitulum generale: 7
Cappenberg: 46, 217
Čechura, Jaroslav: 148
Čechy: 4, 38, 39, 145, 217
Československo: 190
Ceulemans, Christina: 21
Chambrefontaine: 63
Champagne: 200
Charenton: 10
Châtelet: 174
Cheney, C.R.: 164, 166, 177, 186, 203-205, 207, 211, 226, 255
Chevalier, Alain: 238
Chotěšov: 217
Ciferni, Andrew D.: 52
circaria Bohemica: 99
circaria Brabantica: 14, 41

- Clairefontaine*: 1
Clairvaux: 167
Clarholz: 47, 97
Clé, Antoon van: 246
Clerq, Carlo De: 14
Cloet, Michel: 252
Cockshaw, Pierre: 112
Connier, Jean: 248
Coquelle, Jacques: 138
Corenthal, Michael G.: 178
Cornelius (S.): 111
Cornéville: 125
Corthals, Hubert: 25
Coulmiers, François Simonet des: 10
Coutances: 37
Couwervén, Norbert van: 14
Crets, G.: 25
Croxton: 177
Csorna: 48-50
Culot, André: 174, 192
Czarnowasy: 51
- Daneels, Frans*: 26, 162
Danmark: 36
Dartevelde, C.: 29
David (Barlings): 164
Daylesford: 52
Debert, Aline: 63
Deinze: 183
Dellafaille, Joannes Augustinus Leo: 252
Demanet, François-Joseph: 243
Denderleeuw: 167, 180
De Pere: 50, 53-55, 178
Dereine, C.: 1
Derick Baegert: 12
Desfresne, A.: 29
Deutschland: 56, 88, 142, 215
Deutz, Helmut: 1, 33
d'Haenens, Albert: 153
Didier, Robert: 21
Diederik van de Elzas: 175, 179, 181, 206, 208, 237, 251
Diederik van Tuldel: 119
Dielegem: 29, 30, 57, 58, 167, 179, 180
Diependael, Hieronymus van: 252
Diepolder, Gertrud: 227
- Diss, Charles*: 107
Divis, Prokop: 99, 101
Dobbelsteen, Lambert M.: 178
Doksany: 38, 39, 99
Dola, K.: 145
Dolisheim: 191
Dolista, Karel: 103
Dommartin: 181
Donk (Herk-de-Stad): 161
Dormagen: 202
Dortmund: 12
Drongen: 30, 182, 183, 206
Dryburgh: 184
Duchamps, Evermodus: 137
Dünnwald: 185
Duffel: 15
Duinen, Ter (O. Cist.): 237
Duisburg: 71-74
Durford: 186
Dyck, L.C. Van: 60, 92, 130, 158, 242
- Easby*: 187
Eberl, Immo: 227
Ecuy, Jean-Baptiste l': 122
Eesbeeck, Henricus van: 180
Eestrum: 176
Egmond: 34
Einde (Lommel): 159
Eksel: 168
Elbe: 2, 76
Elisabeth (Amiens): 156
Elisabeth (Doksany): 39
Ellen: 188
Elsen, Matthias J. vanden: 178
Emblem: 240
Ennetières de la Plaigne, Maria-Philippina d': 180
Ensdorf: 229
Erens, Ambroos: 25
Eschenbach: 231
Essen: 12, 46
L'Etanche: 170
Etival: 189, 191
L'Etoile: 63
Eugenius III: 75
Europa Orientalis: 11, 190

Evermodus (S.): 217
 Eyckmans, Karel: 244
 Eyken, K.J. Vander: 13
 Eynde, Huybrecht van den: 14

Falaise: 114
Falmagne: 243
Farciennes: 192
 Feld, Marion: 185, 234, 254
 Fényi, Ottó: 67
 Filips van de Elzas: 156, 175, 181, 237, 251
 Fink, Peter L.: 52
Flabémont: 59, 191
Floreffe: 29, 30, 60, 61, 168, 192
 Forgeur, Richard: 29
Fort Collins (Colorado, USA): 75
Fosses: 217
 Fournée, Jean: 9, 31, 114
 Fourvière, Xavier de: 235
France: 62, 63, 193, 194, 199
 François, Jean-Luc: 98
Frankfurt am Main: 124
 Frederik (Kloosterrade): 33
Freising: 227
 Fridericus (S.): 217
 Friedrich Barbarossa: 46
Frigolet: 37, 105, 147, 193, 235
Frimmersdorf: 202
 Fulco (Dommartin): 181
 Gaalman, A.A.G.: 22
 Gaufridus (Dommartin): 181
 Gaulo (Dommartin): 181
Geel: 239
 Geerts, Hendrik: 221
 Genevoy, Robert: 169
 Geniets, Ulrik Edward: 20, 27
 Gennep, Guilielmus van: 160
 Genot, Bernard: 125
Gent: 110, 179, 182, 183, 212, 213
 George, René: 189
Geraardsbergen: 212
 Gérard, Frédéric: 95
 Gerardus (Ninove): 213
 Gerardus d'Eyck: 168
Geras: 64, 65, 195, 196, 215

Gerits, J.: 220, 221, 225
Gerkesklooster: 176
 Gerlacus (Milevsko): 39
 Gerlandus (Floreffe): 168
 Gerson, Joannes: 112
 Gertrud von Altenberg (B.): 12, 217
 Gerwing, Manfred: 46
 Gevaerts, Norbert: 147
 Ghunfridus (Veurne, Sint-Nikolaas): 250
 Gieß, Harald: 232
 Gilbertus (S.): 217
 Giselbert (Bergues): 175
 Gistelincq, F.: 167
Gladbach: 146
Gnieszno: 3
 Godefridus (Veurne, Sint-Nikolaas): 250
Gödöllö: 66, 67
 Göncz, Arpád: 66
 Goffiné, L.: 58
 Goichot, E.: 235
 Gost, Augustin: 248
 Gottfried von Cappenberg: 217
 Graff, Dieter: 72
 Graff-Höfgen, Gisela: 72
Grandchamp: 63
 Grauwen, W.M.: 151, 210
Grevenbroich: 94, 202
Grimbergen: 14, 15, 29, 30, 58, 68, 69, 160, 197, 209, 223
Groningen: 83, 93, 115-118, 132, 144
Groot-Bijgaarden: 157, 180
 Guens, Stephanus: 160
 Guilliams, Jean-Paul: 58
 Gumbertus (Dommartin): 181
 Guzmán de Torres, Carmen: 154
Haguenau: 199
Haguenau, Saint-Nicolas: 62, 198, 199
Halberstadt: 89
Halberstadt, Sankt Thomas: 70
Hamborn: 2, 71-74, 188
Hamersleben: 89
 Hammes, George Nicolas: 62
 Hanauer, Charles-Auguste: 198
 Hansotte, Georges: 23
Harlunger Berg: 44

- Hartung, Wolfgang: 227
 Hartwig von Stade: 76
Havelberg: 2, 43, 75-78
 Hayes, Eugen: 50
 Healy, Robert: 201
Hebdow: 79
 Heeringen, R.M. van: 22, 111
's Heerwillemskapelle: 141
Hees: 21
Heeswijk-Dinther: 35
Heggbach: 143
Heidenheim: 143
Heidingsfeld: 143
Heiligenberg: 80
Heilighenthal (O. Cist.): 143
Heilighenthal (O. Praem.): 81
Heiligerlee: 82, 83
Heiligkreuzthal: 143
Heilsbronn: 143
 Heinrich I. (Arnsberg): 16
 Heinrichus Mundikinus: 56
Heinsberg: 84
 Heisinger, Adolf Johann Baptist: 64
 Held, Willibold: 130
 Helmer, Gilbert Johann Baptist: 135
 Hemptinne, Thérèse de: 156, 175, 179, 181, 182, 206, 208, 213, 237, 250, 251
 Henaff, Adolphe: 104
 Hendrik van Someren: 119
Hengstdijk: 183
 Henri Bate: 136
 Henricus (Beeleigh): 204
 Henricus (Licques): 208
 Henricus (Praha): 39
 Henricus Antverpiensis (Brandenburg): 45
 Henricus Zdík: 38, 79
 Henri d'Opprebais: 61
 Henry, L.P.: 197
Herde: 85
Herentals, Besloten Hof: 86, 160
 Heribert (Knechtsteden): 92
 Hériman de Tournai: 152, 153
Herk-de-Stad: 161
Herlaimont: 60
 Herman de Laon: 152, 153
 Hermann, Adolf: 126
 Hermann Joseph (S.): 217, 233
 Hermanns, Christian: 202
 Hermans, Godfried: 242, 243
Hermières: 63
Herselt: 244
 Hertoghe, Polycarpus Cornelius de: 158
Heseler Wald: 28
Hessen: 17
 Hest, Joost van: 137
Heverlee: 30, 220, 221
 Heylen, Adriaan: 241
Heylissem: 29, 30, 168, 243
 Hiddema, S.: 83, 93, 132, 144
 Hildebrandus (Dielegem): 179
Hildesheim: 56
 Hlaváček, Ivan: 148
Hoegaarden: 220
 Höing, Norbert: 17, 18
 Hofbauer, Clement M.: 99
 Hoffmann, František: 134
Hontenisse: 183
Hoogstraten: 252
 Horstkötter, Ludger: 2, 73, 74, 188
 Horváth, Benedikt: 50
Houthalen: 29
Houthem, Sint-Gerlach: 29
 Hovre, Luc De: 58
 Hroznata (B.): 134, 217
 Hubert (Canterbury): 203
 Hugo (Veurne, Sint-Nikolaas): 250
 Hugues de Fosses: 217
Humilimont: 200
Hungaria: 66, 190, 228
 Hurk, W. van den: 35, 154
 Huyghebaert, N.: 250
 Ierselius, Matthias: 15, 252
 Indekeu, Bruno: 159
 Isfridus (S.): 217
Isle-Dieu: 114
Jackson: 55
Jackson, Saint Moses the Black: 55
 Jacobus (Middelburg) (S.): 217
 Jahn, Joachim: 227
 Janse, A.: 257
 Jansen, H.P.H.: 257
 Jansen, J.: 168

- Janssens, Herman: 210
 Janssens, Luc: 243
 Jasov: 87, 88, 215, 228
 Jerichow: 76, 89-91
 Jerusalem: 38
 Jesus: 53
 Jette: 30
 Jindřich Břetislav (Praha): 39
 Jindřich Zdik: 38, 79
 Joannes XXII: 219
 Joannes Baptista (S.): 20, 21
 Joannes Gerson: 112
 Joannes Paulus II: 26
 Job (S.): 22
 John, Eric: 164, 166, 177, 186, 203-205, 207, 226, 255
 Jones, Bridgett E.A.: 177, 186, 204, 207, 211
 Joseph (S.): 201
 Jouy: 125
 Joyenval: 63

 Kall: 233, 234
 Kammel, Frank Matthias: 91
 Kastl: 229
 Katowice: 145
 Kecskemét: 48
 Kilnacrott: 201
 Kláštor pod Znievom: 228
 Kloosterrade: 1, 33
 Klosterneuburg: 155
 Knaepen, Roger: 159
 Knechtsteden: 92, 202
 Knöchel, Frank: 94
 Knyff, G.: 14
 Köln: 17, 92, 185
 Koersel: 24
 Koldewey, A.M.: 22
 Kommetjie, Saint Norbert: 154, 197
 Konrad, Anton H.: 126
 Kornelimünster: 111
 Kortenbos: 21
 Košice: 87, 228
 Kotterbach: 66
 Kottje, Raymund: 1, 65
 Kovács, Andreas Imre: 48
 Koyen, Antoon: 239

 Krämer, Sigrid: 256
 Kraków: 79, 150
 Križanová, Eva: 228
 Krupina: 228
 Kuen, M.: 126
 Kumor, Boleslaw: 3
 Kumorovitz, Bernhard: 66
 Kurmann, Peter: 44, 77, 89, 96
 Kurze, Dietrich: 2, 45
 Kuzemer: 93

 Lacordaire, J.-B.: 193
 Lahr, Rudolf: 127, 128
 Laken: 58
 Lalanne, J.-M.: 121
 Lallemand, Pierre: 120
 Lambacher, Lothar: 91
 Lamberigts, M.: 167
 Lambeth: 203
 Lambrechts, Pascale: 174, 192
 Langdon: 204
 Langen, Laurentius: 25
 Langley: 205
 Langwaden: 94
 Laon: 1, 152, 153
 Laon, Saint-Martin: 62, 167, 206
 Lavagne d'Ortigue, Xavier: 106
 Laveren, Eddy: 161
 Lavigne, E.: 168
 Lecherbonnier, Yannick: 31
 Lederhilger, Severin J.: 6
 Lee, Jay T.: 75
 Leer: 28
 Lefebvre (Laon, Saint-Martin): 62
 Leffe: 29, 30, 95, 147
 Leiston: 207
 Leitzkau: 43, 96
 Leles: 88, 228
 Lens, Marcel: 24
 Leo XIII: 193
 Lette: 47, 97
 Leugnies: 174
 Leuven: 119, 167, 214, 220, 221, 223, 245
 Lichleder, Hermann: 218
 Licques: 208
 Liedekerke: 167
 Liège: 23, 29, 30, 136, 252

- Lier*: 240
Liessel: 239
Lieu-Restauré: 98
Lima: 154
Limburg (B): 21
Lincoln: 164-166, 177, 184, 187, 211, 236, 247, 253
Lipp, Walter: 232
Lis, Kanizy: 51
Lissau, Abraham: 14
Litomyšl: 38
Lobbès: 29
Lobkowicz, W.: 215
Lommel: 159, 224
London: 203
Loon: 23
Los Angeles: 50
Louis, Pierre-Yves: 10
Louka: 99-101
Ludolf von Ratzeburg: 124, 217
Lüdicke, Klaus: 162
Lund: 36
Lutlommel: 224
Luzerne, La: 114

Maas: 33
Maaseik: 21
Madelaine, Godefroid V.: 105
Maes, Karel: 183
Magdeburg: 2, 3, 76
Magnovarad: 88
Maier, Konstantin: 131
Mainz: 11, 124
Malsen, Koenraad van: 171
Malta: 11
Margarita (Doksany): 39
Margerie, Bertrand de: 170
Maria (S.): 72
Mariëngaarde: 217
Marx, Siegfried: 124
Masius, Joannes: 14
Maurer, Helmut: 65
Mayr, Gottfried: 227
McBride, Alfred A.: 53, 54
McCann, Owen: 197
McCormick, Michael: 40
Mechelen: 157, 167, 180, 252

Mécs, László: 88
Meer: 252
Meier, Johannes: 47, 97
Mennen, Victor: 159
Mester, Alderich: 50
Mey, Lieve De: 179
Meyer-Siat, Pie: 198
Michel, Jean-François: 59
Middelburg: 15, 68, 168, 217, 252
Mildenfurt: 102
Mildert, Hans van: 15
Milevsko: 39, 103
Milon (Thérouanne): 175
Milwaukee: 178
Minderhout: 252
Mississippi: 55
Moertl, Adolf: 230
Mol, J.A.: 176
Mondaye: 9, 104, 105, 114, 122, 160, 193, 209
Mont Sainte-Odile: 9, 106, 107
Mont Saint-Martin: 108
Morard, Nicolas: 200
Morava: 4
Morrison, Karl F.: 75
Muller, Claude: 191, 198
Mundikinus, Heinrich: 56
Mussinghof, Heinrich: 162
Mutzig: 191

Nagykapos: 88
Namur: 61
Nantes: 193
Nederland: 210
Nederlanden: 109, 210
Neel, Carol: 19, 75
Nemius, Gaspar: 14
Nemmers, Erwin E.: 178
Nemmers, Michael L.: 178
Nersinger, Ulrich: 155
Neuffontaines: 217
Neuhauser, Walter: 256
Neuwerk (O. Cist.): 56
Neuwied: 127-129, 146
Neuwirth, Arnulf: 196
Newhouse: 211
New Orleans: 75

- Newstead*: 177
Niederzier: 188
Niemeyer, Gerlinde: 152
Ninove: 15, 29, 30, 110-113, 167, 212-214
Noomen, P.N.: 176
Noortgate, Machteld Van den: 110, 212
Norbertus (S.): 1-4, 21, 92, 120, 151-154, 210, 217
Normandie: 114
Nová Říše: 215
Nowé Brzesko: 79
Noyens, H.J.: 249
Nijenklooster bij den Dam: 115
Nijenklooster in de Marne: 116

Obermedlingen: 216
Oberpfalz: 229, 232
Oder: 2
Oelde: 47, 97
Oesterreich: 196
Oldenklooster in de Marne: 117
Oleksinski, Jerzy: 79
Olen: 245
Olomouc: 38
O'Mahony, Christopher: 105
Oosterhout, Sint-Catharinadal: 14, 160
Opheyliissem: 30
Opitter: 21
Oppenau: 11
Opprebais: 61
Orange: 49, 50, 217
Ordo Canoniorum Regularium S. Augustini: 155
Ordo S. Benedicti: 157
Osterhofen: 218
Otto von Bamberg: 2

Paige, Jean le (Bonne Espérance): 174
Palestina: 38
Palmar: 118
Pannet, Robert: 170
Pape, Libert de: 14
Paquet, J.: 119
Parduin: 43
Parent, Brigitte: 198
Paris: 63
Pâris, Hubert: 125

Paris, Sainte-Anne: 63, 122
Paris, Saint-Sacrement: 63
Park: 14, 29, 30, 119, 160, 219-223
Parker, Ladislaus: 50
Pásztor, Augustin Zoltán: 87
Pauluspolder: 183
Pernegg: 64
Perre, Stijn Van de: 214
Perth: 201
Petegem-aan-de-Leie: 183
Petit, François: 9, 122
Petrus (Dommartin): 181
Peijnenburg, H.: 173
Pifffig, Ambros Josef: 195
Philippe de Harvengt: 40
Pipenpoy, Marguerite II: 157
Pitha, Petr: 4
Pius IX: 193
Plouvier, Martine: 9, 42, 58, 123
Polska: 3, 36, 145
Pommern: 36
Pont-à-Mousson: 120, 125
Pontius Pilatus: 14
Porebna, M.: 145
Postel: 30, 147, 151, 160, 210, 223-225
Poussin, Jacques: 248
Praha: 38, 39, 122, 133
Prémontré: 92, 121-123, 193, 217
Přemysl: 39
Preußen: 17, 145
Probst, Michael: 126
Puškárová, Blanka: 228
Pycke, Jacques: 121, 152, 153

Queen's Park: 201

Raman, Anny: 112
Ranst: 240
Raty, Jean-Baptiste: 95
Ratzeburg: 124, 217
Ravenna: 75
Reifenberg: 230
Reinhard, Hermann: 146
Rekem: 29
Remoortere, Julien Van: 30
Rengeval: 125
Renson, P.: 29

- Reijnen, Godevaert: 180
 Rieger, Théodore: 198
 Rieux, Xavier: 235
 Robert (Auxerre): 19
Rode: vide *Kloosterrade*
 Ro(e)bben, Emiel: 25
Roeulx, Le: 29
 Roggen, S.: 223
Roggenburg: 126
Rolduc: 1, 33
Roma: 119, 190, 249
Rommersdorf: 127-129
Ronse: 113
Rot: 130, 131
 Rubens, P.P.: 15
Rüscheid: 129
Rummen: 23
 Rij, H. van: 34

Saale: 102
 Sabbe, M.: 167
Sainte-Marie-au-Bois: 120
Saint-Feuillen-du-Roeulx: 29
Saint-Jean au Landweg: 198
Saint-Jean-des-Vignes: 9
Saint-Omer: 181
Saint Radegund: 226
Sambreville: 192
Sauerland: 17
Schäftlarn: 227
 Scheemaekers, Peeter I: 14
 Scheepers, Norbert: 197
Schildwolde: 132
 Schirge, Alfred: 43, 76
Schlägl: 6
 Schlegel, N.: 216
 Schmidt, Arno: 129
 Schmitt, Clément: 219
 Schmitt, Reinhard: 90, 91
Schönthal: 229
Schoten: 69
 Schwendenwein, Hugo: 162
 Seibt, Ferdinand: 12, 46
 Seitz, Reinhard H.: 231
 Siardus (S.): 217
 Šidlovský, G.: 133
 Sigerus (Antwerpen, Sint-Michiel): 160
 Sigerus Claes: 168
 Sigfridus (Biberegg): 126
Silly: 114
Sint-Catharinadal: 14, 160
Sint-Jansberg (Maaseik): 21
Sint-Truiden: 21, 168
Slask: 51
 Slechten, G.: 161
Slovensko: 228
 Smeets, W.J.: 197
 Smet, J. De: 167
 Smets, Richard: 223
 Smith, David M.: 164-166, 177, 184, 187, 211, 236, 247, 253
 Smith, K.: 201
 Soissons: 9, 122
 Someren: 119
South-Africa: 197
Speinshart: 229-232
 Sporta: 246
Springiersbach: 1
Stade: 76
Steinfeld: 7, 38, 58, 217, 233, 234
Stelen: 239
 Steynen, J.: 14
 Steijns, G.J.W.: 137
Storrington: 235
Strahov: 38, 133, 215
 Strayer, Joseph R.: 5, 8, 40
 Streciwilk, Janina: 149
Sulby: 236
Svatý Kopeček: 215
Sverige: 36
 Szalay, Albin: 50
Szombathely: 50

Tamines: 192
Tavannes: 32
Tepl: 216
Teplá: 134, 135, 215, 217
 Thérèse de Lisieux (S.): 105
Théroutanne: 175, 208
Théroutanne, Saint-Augustin: 237, 238
Thüringen: 139
Thuin: 174
 Tienen: 243
Tilburg: 137

- Toch, Michael: 218
Tongerlo: 15, 25, 29, 30, 59, 60, 92, 130, 136, 137, 147, 158, 160, 239-246, 249
Torre: 247
 Toulorge, Pierre-Adrien: 37
Tournai: 152, 153, 167
 Toussaint, Joseph: 37
 Traeger, Adrian C.: 178
Trebišov: 228
 Tromp, C.: 83, 93, 115-118, 132, 144
 Trumler, Gerhard: 195
Tuldel: 119
Turiec: 228
Turnhout: 194
 Tuscher, Franz: 126
 Tyrrell, George: 235
- Vaart, J.H.P. van der: 176
Vaas: 248
Valpriez: 121
 Valvekens, Franciscus Emmanuel: 180
 Vanasse, Roman: 50
 Vanbossele, José: 142
 Vankrunkelsven, Luc: 27
Veerle: 249
 Velden, G.M. van der: 41, 171
Vellerville-les-Brayeux: 30
 Ven, Marcel van de: 50, 88, 190, 197, 201, 215
 Verboven, Maurits: 23
 Verhulst, Adriaan: 179
 Verlinden, R.J.: 249
Vermant: 138
 Vermeiren, Jacques: 156
Verrebroek: 183
Veßra: 139, 140
Veurne: 141, 175, 237, 250, 251
Veurne, Sint-Nikolaas: 141, 237, 250
Vicoigne: 251
 Vis, G.N.M.: 34
Vlaanderen: 76, 175, 179, 181, 206, 208, 210, 212, 237, 251, 252
 Vogeler, Ute: 94
 Vogt, Gilbert: 216
 Vos, Laurentius: 160
 Vos, Marcellus de: 252
Vosselaar: 157
- Vreese, Katrien De: 252
 Waddell, Chrysogonus: 5, 8
Wadgassen: 62
 Wagenaar, W.P.: 197
Waldsassen: 229
Waldviertel: 196
 Walo (Havelberg): 76
 Walter (Veurne, Sint-Walburga): 251
 Waltrich (Schäftlarn): 227
Washington D.C.: 52
Wedinghausen: 17
 Weemaes, Richard: 183
 Wegener, Helena: 149
Weißenohe: 229
Welbeck: 253
 Welter, Hubertus: 146
Wenau: 254
 Werner, Anna Maria: 78
 Wernert, Ignace: 191
 Wesemann, Paul: 162
West Dereham: 255
West-Vlaanderen: 142
Wezemaal: 22
 Wiel, C. Van de: 157, 180, 222
 Wieland, Hans: 126
 Wigger von Brandenburg: 2
 Willekens, Jozef: 160, 209
 Wilmar (Brandenburg): 43
Wilten: 256
Windberg: 38, 70, 80-82, 84, 86, 142, 143, 215
 Wirikind: 76
Wisconsin: 178
Witham: 184
Wittewierum: 144, 257
 Wölfling, Günter: 139
 Wolfrum, Peter: 229
 Wood, Norbert J.: 217
 Wouters, Jozef: 6
 Woznicki, Eric: 108
Wrocław, Sw. Wincenty: 51, 145
 Wrzeszcy, Maria: 36
Wülfersberg: 146
- Yrsselius, Matthias: 15, 252

Zacharias Chrysopolitanus: 167

Zaire: 147

Zdik, Jindřich: 38, 79

Zeebroeck, Norbertus van: 180

Zeeland: 22, 111, 183

Želiv: 38, 148, 215

Zemst: 69

Ziegler, Walter: 96

Znojmo: 99-101

Zoutleeuw: 243

Zugmeyer, L.: 125

Zwierzyniec: 149, 150, 217